

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI'NIN
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
“TÜRK EKONOMİSİ VE AVRUPA BİRLİĞİ SÜRECİ”
KONFERANSI KONUŞMASI

22 Aralık 2005
Nazilli

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Konuklar, Sevgili Öğrenciler Değerli Basın Mensupları,

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Adnan Menderes Üniversitesi tarafından düzenlenen “Türk Ekonomisi ve Avrupa Birliği Süreci” başlıklı konferansa hoş geldiniz.

Sizlerin de yakından bildiğiniz ve yakından takip ettiğiniz üzere, 3 Ekim 2005 tarihinde başlaması kararı alınan Avrupa Birliği’ne tam üyelik müzakereleri, Türkiye’nin 1963 yılında Ankara Anlaşması ile başlayıp 1996’da Gümrük Birliği üyeliği ve 1999’da Helsinki Zirvesi’nde önkoşulsuz adaylığı ile devam eden Avrupa Birliği yolculuğunda son aşamayı temsil etmektedir.

Bugün Türkiye’nin bize göre AB’ne tam üye olma yılı olabilecek 2014’e doğru bazı makro göstergelerini gözden geçirmeyi ve daha sonra TÜSİAD’ın büyüme stratejileri konusunda yapmış olduğu çalışmaları sizinle paylaşmayı arzu ediyorum.

Geçen hafta Brüksel’de yapılan AB Konseyi’nde, AB’nin 2007-2013 bütçesi üzerinde bir anlaşma sağlandı. 2004 yılında yapılan AB Parlamentosu seçimlerinin üzerine 5’er yıldan iki dönem daha eklediğimiz takdirde, 2014 yılına geliyoruz. AB Anayasası onay süreci, tahminimize göre 2007 yılında yeniden başlayacaktır. Dolayısıyla, Türkiye 2014 yılında tam üyeliği gerçekleştirebildiği takdirde, hem 2013 yılı sonrası AB bütçesine girecek, hem de 2014 yılında yapılacak AB Parlamentosu seçimlerine katılma fırsatını elde edecektir.

Bu nedenle, Türk ekonomisinin 2014 yılında varabileceği gelir, istihdam ve dış ticaret düzeyleri bu açıdan önemli hedeflerimizi oluşturmaktadır. Nitekim, bizim yaptığımız hesaplara göre Türkiye 2014 yılına kadar siyasi ve ekonomik istikrarını bozmadığı ve gündemini doğru tesbit ettiği takdirde, 2004 yılında AB’ye üye olan 10 ülkenin ortalama makro büyüklüklerini yakalayabilecektir.

Öncelikle, kişi başına gelire bakalım. Türkiye İstatistik Kurumu 2006 yılının Mart ayında ulusal muhasebe sistemini AB yapısına oturtacaktır. Bu çerçevede, milli gelir, şimdiye kadar dikkate alınmayan bazı hizmet sektörleri ve istatistiksel metodoloji düzeltmeleri sonucunda yüzde 25 bir artış gösterecektir. Bu bağlamda, 2004 yılı itibariyle milli gelirin 326 milyar Euro, kişi başına gelirin de 4600 Euro olduğunu söyleyebiliriz. 10 yıl süreyle tarım-dışı sektörde yüzde 6, toplam gelirden yüzde 5,5 büyüdüğümüz takdirde, 2014 yılında milli gelirden 560 milyar Euro’ya ve kişi başına gelirden ise 7200 Euro’ya ulaşırız. Bu son rakam, AB’ye 2004 yılında giren 10 ülkenin kişi başına gelir ortalamasıdır.

İstihdam açısından olaya baktığımızda, temel hedef Türkiye’deki yüksek işsizlik oranını düşürmek olmalıdır. Bu hedefe ulaşmak için gerekli istihdam artışı tarım dışı sektörde yılda 650.000 kişidir. Dolayısıyla, 10 yılda tarım dışı sektörde yaklaşık 6,5 milyon istihdam yaratmamız gerekiyor. Bu 6,5 milyon istihdamın 1,5 milyonu sanayide, 5 milyonu da hizmet sektöründe yaratılabilecektir. Ancak, tarım sektöründen de 1,5 milyon çalışanın diğer sektörlerle geçiş yapmaları sonucunda toplam net yaratılacak istihdam 5 milyon civarında olacaktır. Bu şekilde istihdam artışı, 10 yıllık ortalamalarda tarım dışı sektörde yüzde 3,8, toplam ekonomide ise yüzde 2,2 civarında gerçekleşmektedir. Bu rakamlar ulaşılması mümkün ve mantıklı ortalamalardır ve bu süreç sonunda, şu anda Polonya’da olduğu gibi, tarım istihdamının toplam istihdamdaki payı da yüzde 20’lere gerilemiş olacaktır.

Yukarıdaki gelişmeler sonunda, ekonomideki verimlilik artışının da yıllık ortalama olarak yüzde 3,3 civarında olacağını kabullenmiş oluyoruz. Yaratılan istihdam gözönüne alındığında, bu verimlilik artışı da uluslararası standartlara uygun bir rakamdır.

Olaya dış ticaret açısından baktığımızda, 2005 yılı itibariyle ihracatımızın 60 milyar Euro, ithalatımızın da 90 milyar Euro olacağını tahmin edebiliriz. Bu rakamlara göre, ihracatın milli gelirdeki payı yüzde 18, ithalatınki ise yüzde 27 olmaktadır. Ekonomide gözlenen yatırım-tasarruf dengesizliği nedeniyle, yukarıdaki oranların işaret ettiği şekilde, bu yıl dikkatle yönetilirse bir

sorun olmayacağını düşündüğümüz yüksek bir cari işlemler açığı oluşmaya başlamıştır. Cari işlemler açığının uzun vadede çözülebilmesi için, üzerinde düşünmemiz gereken 3 konu bulunmaktadır.

1. İhracatımızı 2004 yılında milli gelirden pay olarak yüzde 18'den 2014 yılında yüzde 21'e çıkararak, 120 milyar Euro ile ikiye katlamamız gerekecektir.
2. Sanayi sektöründe uygulamamız gereken bir strateji sonucunda ara malı girdi ithalatının görece olarak azaltılması sonucunda ithalatın milli gelirdeki payını yüzde 27'de tutarak, 2014 yılında 150 milyar Euro rakamında durabiliriz. Bu durumda ithalat yıllık ortalama yüzde 5,6 artarken, ihracat yüzde 8,2 artmış olacaktır.
3. 2014 yılına kadar hem cari işlemlerimizin finansmanı açısından, hem de Türkiye'de istihdam yaratma ve teknoloji ithal etme açısından yabancı sermaye girişlerine ihtiyacımız olacaktır. Zaten, AB sürecindeki önemli beklentilerimizden bir tanesi de milli gelirimizin her yıl yüzde 2'si kadar bir yabancı sermaye girişi sağlamaktır. Dolayısıyla, yabancı sermaye girişinin müzakere başlangıcı sonrasında 5 milyar dolarla başlayıp, 2014'e doğru tedricen yılda 10 milyar dolara çıkması gerekecektir. On yıllık bir dönem üzerinden kümülatif olarak ifade edildiğinde, 65-75 milyar Euro aralığında sermaye girişi beklememiz gerekir. Bu rakam, AB'ye 2004 yılında üye olan yeni ülkelerin bir kısmının almış olduğu yabancı sermaye rakamlarıyla benzerlik göstermektedir.

Aşırı makroekonomik dengesizlikler yaratmayan büyüme olarak tarif edebileceğimiz "Sürdürülebilir Büyüme" kavramı, işte tam bu noktada önem kazanmaktadır. Yukarıda değindiğim 2014 hedeflerine ulaşmak için, sürdürülebilir büyümenin artık gündemin üst sıralarına taşınması gerekliliği ortadadır. Başka bir deyişle, Türkiye ekonomisinin bundan sonraki temel stratejisi, uzun dönemli sürdürülebilir büyüme oranı olarak tanımlanan potansiyel büyüme seviyesini daha yukarıya taşımak olmalıdır. Bu büyüme modelinde, amaç küresel rekabette başarı olduğu için, yüksek öğretim, mesleki ve teknik eğitim, insan kaynakları yönetimi, araştırma-geliştirme, inovasyon, yenilikçilik gibi faktörler temel bir rol oynamaktadır.

Biz bu çerçevede, TÜSİAD olarak, 2004 yılı Haziran ayında "**Türkiye Ekonomisi için Sürdürülebilir Büyüme Stratejileri**" başlıklı bir proje başlattık ve bugüne kadar söz konusu proje kapsamında internet sitemizde de bulunan 6 rapor yayımladık. Her biri kendi alanında uzman olan seçkin araştırmacılar tarafından yapılan bu çalışmalarda, Türkiye ekonomisi için hayati önem taşıyan çeşitli konular derinlemesine incelenmiştir. Bu çalışmaların her biri, Türkiye ekonomisindeki büyüme sürecini doğru tahlil edebilmek için, bizlere önemli ipuçları vermektedir. Ben bu çalışmaların 4'ü ile ilgili size özet bilgi sunmayı arzu ediyorum.

Projemizin Koç Üniversitesi ile yürüttüğümüz "**Türkiye'de Büyüme Perspektifleri: Makroekonomik Çerçeve, Dinamikler/Strateji**" başlıklı ilk raporunda, sürdürülebilir büyüme sürecinin teorik ve pratik çerçevesi, büyüme dinamikleri ve bu dinamikleri etkileyen faktörler ile makroekonomik politikalar üzerinde durulmuş, Türkiye ekonomisinin 2014 yılına kadar olan dönemde izleyebileceği büyüme patikaları temel sektörler itibarıyla alternatif senaryolar altında incelenmiştir. Buna göre, kapsamlı, bütüncül ve akılcı bir büyüme stratejisinin benimsenmesi için yapılması gerekenler ayrıntılı biçimde ortaya konulmuştur.

Örneğin:

- teknolojik ilerleme ve verimlilik artışlarının sürekli kılınması,
- istihdama katılım oranının –kadınlar başta olmak üzere- yükseltilmesi,
- kurumsal yönetim ilkelerinin etkinleştirilmesi,
- yatırım ortamının iyileştirilmesi ve
- bölgeler arası kalkınma eşitsizliğini azaltacak politikalara ağırlık verilmesi

halinde, Avrupa Birliği'ne yakınsama sürecinin hızlanacağı ve kişi başına milli gelirimizin 2004 öncesi üye olan 15 Avrupa Birliği ülkesi ortalamasının yüzde 28'inden, 2014 yılında, ilk bölümde incelediğimiz gibi yüzde 40'ına kadar yükselebileceği belirtilmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı ile ortaklaşa yürüttüğümüz **“Türkiye’de Bölgesel Gelişme Politikaları: Sektör-Bölge Yığınlaşmaları”** başlıklı çalışmamızda, bölgesel ve sektörel yapı ortaya konularak, bölge-sektör bağlamında avantajlarımız ve potansiyellerimiz belirlenmeye çalışılmış ve büyüme sürecinde sektörel yapının Türkiye sathında çeşitlendirilmesi ihtiyacı ortaya konulmuştur. Türkiye artık, Avrupa ekonomisine entegrasyon sürecinde, bu alandaki yaklaşımını da değiştirmek ve adımlarını hızlandırmak durumundadır. Bölgesel farklılıkların azaltılması, öncelikle bölgesel sorunların saptanıp ortadan kaldırılması ve bölgenin cazibesinin topyekun yükseltilmesi üzerine kuruludur. Çalışmamızda, bölgeler arası gelişmişlik farklarının, sektörel çeşitlenmeye ve bölgelerin rekabet avantajlarına uygun sektörlerde uzmanlaşmalarına olanak sağlayacak politikalarla önemli ölçüde dengeleneceği vurgulanmaktadır. Bu sayede, gelir ve istihdam olanaklarındaki uçurumun azalmasının ve dolayısıyla da Türkiye'nin büyüme potansiyelinin daha da artırılmasının mümkün olduğunun altı çizilmiştir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile ortaklaşa yürüttüğümüz **“Türkiye’de Mali Gelişmişliğin ve Firma Yapısının Ekonomik Büyümedeki Rolü”** adlı çalışmamızda ise, hem büyümenin finansmanı için gerekli kaynak ihtiyacını sağlamak hem de finansman yöntemlerini çeşitlendirebilmek için, sermaye piyasalarının gelişimini sağlayacak bir dizi önlem alınması gerektiğinin altı çizilmiştir. Nitekim, önümüzdeki yıllarda AB uyum sürecinin gerektireceği mevzuat değişiklikleri, Basel II kriterlerinin uygulanmaya başlanması ve değiştirilecek olan Türk Ticaret Kanunu'nun getireceği, başta pay sahiplerinin hakları, güvenilirlik, şeffaflık ve denetim olmak üzere çeşitli alanlardaki düzenlemeler, Türkiye’de “şirket yönetimi” kültüründe köklü değişikliklere neden olacaktır. Şirketlerin uyum göstermek zorunda kalacağı bu düzenlemelerin yanı sıra, küresel piyasalarda rekabetçi konumda olmak isteyen şirketlerde, içten kaynaklanan kapsamlı dönüşüm talepleri de gündeme gelecektir. İşte bu raporda, bütün bu değişiklik doğrultuları hesaba katılarak, Türkiye'nin gelecek dönem ekonomik büyümesinde itici gücü üstlenecek olan şirketler kesimimizin bu değişikliğe hazır hale gelmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Yine Devlet Planlama Teşkilatı ile ortaklaşa yürüttüğümüz **“Türkiye Ekonomisinde Sermaye Birikimi, Verimlilik ve Büyüme: Uluslararası Karşılaştırma ve AB'ye Yakınsama Süreci”** başlıklı çalışmamızda sermaye birikiminin, ekonomik büyüme ve sosyal gelişme süreçlerindeki kritik rolüne dikkat çekmeyi amaçladık. Sözü edilen çalışmada, sermaye birikiminin teknolojik ilerlemeler ve verimlilik gelişmeleriyle bağlantısı teorik ve pratik düzeyde irdelenmiştir. OECD ülkeleriyle yapılan karşılaştırma sonucunda, Türkiye ekonomisinde kişi başına düşen sermaye stokunun bu ülkelerin yalnızca dörtte birine karşılık geldiği hesaplanmıştır. Sermaye birikiminde geçmiş yıllarda gözlenen bu zayıflığın verimlilik ve büyüme üzerindeki olumsuz etkisinin gelecek dönemde bertaraf edilmesi ekonomimizin yüksek ve sürdürülebilir bir büyüme seviyesine ulaşması açısından hayati önem taşımaktadır.

Tüm bu çalışmaların ortaya koyduğu bulgulara ve bu bulgulara paralel gelişen göstergelere rağmen, uzun dönemli eğilimleri göz ardı ederek yapılan değerlendirmelerin yanlış ekonomi politikası seçenekleri üretmesi kaçınılmazdır. Son dönemde, kamuoyu gündemini işgal etmiş olan cari işlemler açığı ve büyüme tartışmalarında tanık olduğumuz gibi, büyüme sürecinin karmaşık ve birbiriyle yoğun etkileşim içindeki bileşenlerini doğru tahlil edememek, ekonominin kazanmış olduğu gücün azımsanmasına yol açmaktadır. Projemiz kapsamında birçok kez değindiğimiz gibi, Türkiye, yüksek büyüme sürecini devam ettirmek, bunun için de yapısal reformları hız kaybetmeden uygulamak durumundadır.

Dünyamız artık küresel bir dünyadır. Refah, uluslararası düzeyde üretilmekte ve ülkeler, rekabet güçleri oranında bu refaktan pay alabilmektedirler. ABD, Çin, Hindistan gibi, siyasi ve ekonomik güçlerin bulunduğu ve oluştuğu bir dünyada, Türkiye'nin AB'yi, AB'nin de Türkiye'yi tercihi akılcı bir tercihtir. Türkiye'nin yapısal reformlarını derinleştirerek devam ettirmesini ve böylece yüksek oranlı büyüme sürecini sağlıklı bir biçimde finanse ederek sürdürmesini umuyor, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.